



6 Programma leden en telt!

Inleiding en ontwikkelingen

Omschrijving (toelichting)

Het programma “Iedereen telt!” gaat over brede welvaart. Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving. En over sociale binding, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. In dit programma hebben we in het bijzonder aandacht voor het sociaal-cultureel functioneren van Zeeland. Hoe zijn individuen en groepen in de samenleving onderling in contact? En zijn zij in staat om relaties op te bouwen en zichzelf verder te ontwikkelen?

We zetten cultuur, erfgoed, leefbaarheid, gezondheid en sport in om een levendig en sociaal Zeeland voor iedereen te bereiken. Dit doen we samen met andere overheden en instellingen, die hierin allemaal hun eigen rol hebben.

Cultuur

Omschrijving (toelichting)

Cultuur is een belangrijke taak van de Provincie. Onder cultuur verstaan we het hele culturele veld van kunsten tot erfgoed en van cultuureducatie tot evenementen. Het Zeeuwse cultuur profiel kent regionale, nationale en internationale onderdelen. Een breed cultuuraanbod zorgt voor een aantrekkelijke regio waar mensen willen wonen, werken en recreëren. Met cultuur versterken we onze stedelijke aantrekkelijkheid en landschappelijke kenmerken. Cultuur draagt bij aan het Zeeuws bruto regionaal product (BRP) en de werkgelegenheid. Cultuur is daarnaast creatief, maakt blij, prikkelt en spiegelt.

Ons beleid richt zich op Zeeuwse inwoners, bezoekers én op mensen die zich hier willen vestigen. We hechten veel waarde om aandacht te besteden aan makers, culturele vernieuwing, erfgoed en creatieve economie en zorgen ervoor dat dit voor iedereen toegankelijk en bereikbaar is.

Hoewel de bezoekersaantallen binnen de cultuur- en erfgoed sector (o.a. musea, theaters, etc.) landelijk stijgen, nemen tegelijkertijd de kosten voor personeel en huisvesting toe. Daarnaast zorgt krapte op de arbeidsmarkt voor onvervulbare vacature. Volgens ons is onder andere het bundelen van krachten door samenwerking nodig om de deze problemen op te vangen.

Erfgoed

Omschrijving (toelichting)

Het Zeeuws erfgoed vertelt verhalen wat eerdere generaties hebben (mee)gemaakt. We vinden het belangrijk om dit erfgoed te behouden en te gebruiken. Het erfgoed is toegankelijk en erfahrbaar, terwijl de (archeologische) waarden beschermd blijven. We zorgen voor een verbinding met maatschappelijke uitdagingen zodat erfgoed nog meer actuele waarde krijgt.

Leefbaarheid en gezond leven

Omschrijving (toelichting)

We geven uitvoering aan de Leefbaarheidsagenda 2024-2027, complementair aan andere overheden en partijen en dragen daarmee bij aan de Brede Welvaart van alle Zeeuwen.

Sport

Omschrijving (toelichting)

Met de verlenging van de inzet op het Zeeuws Sportakkoord 'Sport verenigt Zeeland' werken we aan een duurzame en toekomstbestendige sportinfrastructuur in Zeeland. Deze moet bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar zijn. We stimuleren bewegen en zetten in op een gezondere leefstijl. Ook brengen we op deze manier mensen samen.

Wettelijke taken

Omschrijving (toelichting)

- Bibliotheekwet (Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (WSOB)).
- Erfgoedwet (inclusief wettelijke taken met betrekking tot archeologie).
- Omgevingswet.
- Mediawet.

Beleidskader

Omschrijving (toelichting)

- [Omgevingsvisie](#)
- [Koersdocument Uitvoeringsagenda Zeeuws Erfgoed](#)
- [Zeeuws Sportakkoord](#)
- [Nationaal Sportakkoord 2018](#)
- [Coalitieakkoord 2023-2027 Met Zeeland, voor Zeeland](#)

Doelstelling

Basis voor Cultuur en Erfgoed

Het aanmoedigen van meer dynamiek en samenwerking in de cultuur- en erfgoedsector en zorgen voor een stabiele basis(infrastructuur).

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 hebben we de Uitvoeringsagenda Cultuur en Erfgoed 2025-2032 verder geconcretiseerd en stappen ondernomen om de basisinfrastructuur te versterken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Meerjarenregeling kunsten en festivals.

Acties

Er wordt een regeling restauratie Rijksmonumenten opengesteld

Sinds 2012 hebben Rijk en Provincies bestuurlijke afspraken gemaakt over de restauraties van rijksmonumenten zonder woonfunctie. Ook is afgesproken welke (rijks)middelen hiervoor worden ingezet. De restauratieopgave voor niet-woonhuismonumenten in Zeeland is groot; uit de erfgoedmonitor blijkt dat in Zeeland de staat van onderhoud slechter is dan in andere delen van Nederland.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 zijn 15 restauratieprojecten van rijksmonumenten in Zeeland met subsidie ondersteund. De regeling was daarbij overvraagd, wat betekent dat er meer aanvragen zijn ingediend dan er beschikbare middelen waren. Dit duidt op een grote en aanhoudende restauratiebehoefte. Tegelijkertijd zegt het aantal gesubsidieerde projecten op zichzelf nog weinig over de omvang van de totale restauratieopgave of over een structurele verbetering van de staat van het rijksmonumentenbestand.

We dragen zorg voor het archeologisch en gebouwd erfgoed door het toezicht op de gemeenten via IBT te intensiveren en kennisdeling

De Provincie Zeeland is de toezichthouder op de gemeenten voor de domeinen gebouwd erfgoed en archeologie. Dit is een wettelijke taak. Met dit toezicht controleren we of de gemeente op de juiste manier zorgdragen voor het erfgoed, of ze beleid hier op hebben en of ze ook naar dit beleid handelen.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Op Basis van de Uitvoeringsagenda IBT 2025 en de Verordening systematische toezichtinformatie provincie Zeeland 2024 is toezichtsinformatie opgevraagd bij de gemeenten voor het domein Gebouwd Erfgoed en Archeologie. Op basis daarvan en externe signalen is met een aantal gemeenten aanvullende gesprekken gevoerd. Dit heeft tezamen geleid tot een totaalbeeld en beoordeling. Deze beoordeling wordt na goedkeuring van GS openbaar gemaakt in Q1 van 2026.

We voldoen aan onze wettelijke taak ter ondersteuning van de openbare bibliotheekfunctie

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) omschrijft specifieke provinciale taken die zijn toevertrouwd aan de Provinciale Ondersteuningsinstelling (POI):

- Ontwikkeling van innovaties ten behoeve van de lokale bibliotheken
- De distributie van fysieke middelen en media tussen bibliotheekvestigingen binnen de provincie en tussen de provincies.
- Levering van gegevens, bijvoorbeeld over collecties aan de Koninklijke Bibliotheek en beleidsinformatie aan het ministerie van OCW.

In 2025 of 2026 wordt een wetswijzing aangenomen voor een provinciale en gemeentelijke zorgplicht voor bibliotheken. De gemeenten ontvangen daarvoor ook structureel extra middelen. Door deze gemeentelijke zorgplicht, krijgen de Provincies een nieuwe taak op het gebied van het interbestuurlijke toezicht (INT) op gemeenten.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

De provinciale wettelijke taken voor het bibliotheekwerk worden in Zeeland uitgevoerd door de ZB, Bibliotheek van Zeeland. De provinciale ondersteuningsinstelling (POI) bij de ZB voert deze taken uit

en ontvangen hiervoor een Integrale Kostensubsidie van ons. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke taken.

We subsidiëren één organisatie voor de ondersteuning van het cultuur- en erfgoedveld, daar waar het niet sector specifiek is

Uit landelijke vergelijkingen blijkt dat Zeeland veel culturele voorzieningen per inwoner heeft. Hiermee wordt een basisniveau aan culturele voorzieningen nagestreefd. Veel maar relatief kleine locaties brengen ook mogelijke risico's met zich mee. Er is vaak te weinig geld en personeel om te investeren in professionaliteit. Door gebrek aan financiële middelen is er minder tijd en ruimte om te ontwikkelen. Daarnaast zijn de gestegen kosten binnen de culturele sector moeilijker te dragen voor relatief kleinere instellingen.

Om de behoefte aan ondersteuning bij kennisverzameling, kennisdeling, deskundigheidsbevordering en netwerkvorming te vervullen, wordt gekozen voor één ondersteuningsorganisatie subsidie te verlenen.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 is de voorbereiding geweest voor de overdracht naar Cultuurkwadraat van de talentontwikkelingstaken die ZB uitvoerde; Kunstbende en Popaanzee (nu Popakkoord). De ontwikkeling van Cultuurkwadraat wordt voortgezet in 2026. Daarnaast ondersteunde Cultuurkwadraat o.a. aanvragers voor de Meerjarenregeling Kunsten en Festivals en regelden de inzet voor de cultuurbus.

Doelstelling

Innovatie en Transitie

Het activeren van de cultuur- en erfgoedsector om bij te dragen aan het vormgeven van de grote transities.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In de Meerjarenregeling Kunsten en Festivals konden aanvrager extra punten scoren wanneer het voorgesteld plan bijdraagt aan een van de Zeeuwse transities. Daarnaast is in het Delta Climate Center een lectoraat gestart dat via cultuur en kunst de grote transities behandelt. Diverse thema's worden belicht om op een andere manier naar de grote maatschappelijke opgaven te kijken, zoals de energietransitie en klimaat en water.

Acties

We intensiveren de aandacht voor historische landschapselementen en – inrichting die bijdragen aan (landelijke) transities, zoals de klimaatopgave

De Provincie Zeeland intensificeert de aandacht voor historische landschapselementen en -inrichting. Hierbij wordt aandacht besteed aan onderdelen van de klimaatopgave die een bedreiging vormen voor dit erfgoed, zoals bijvoorbeeld droogte. Naast het behoud van gebouwd erfgoed dat als rijksmonument is aangewezen, geven we ook meer aandacht aan groene cultuurhistorische elementen rijksmonumenten.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 is de Provincie Zeeland gestart met het intensiveren van de samenwerking met partijen die een belangrijke rol spelen in het behoud en beheer van cultureel erfgoed, zoals Landschapsbeheer Zeeland en Het Zeeuwse Landschap. Met deze gesprekken wordt ingezet op een bredere benadering van erfgoed, waarbij naast gebouwd erfgoed ook historische landschapselementen en landschappelijke inrichting nadrukkelijker aandacht krijgen. Daarbij wordt expliciet gekeken naar de invloed van de klimaatopgave op dit erfgoed, waarbij onder meer droogte een toenemende bedreiging vormt. Door deze verbreding van de aanpak verschuift de focus van uitsluitend rijksmonumenten in gebouwde vorm naar ook groene cultuurhistorische elementen die als rijksmonument zijn aangewezen. De effecten van deze intensivering zijn in 2025 vooral voorbereidend en verkennend van aard en nog niet kwantitatief te vertalen naar zichtbare kwaliteitsverbeteringen.

We intensiveren de aandacht voor de waarde van cultuur in innovatieve processen bij onder andere het bedrijfsleven

Kunst, cultuur en erfgoed spelen een rol in het bevorderen van de creativiteit, ook binnen het bedrijfsleven. Daarom zetten we in op de wederkerigheid in deze relatie: cultuur en erfgoed brengen meerwaarde voor de omgeving, dus ook voor de werknemers. Daarnaast kan vanuit ontwerpend denken (als methode uit de creatieve sector) een andere kijk op bedrijfsprocessen komen. Met goede voorbeelden van bedrijven die deze methode succesvol hebben toegepast, worden Zeeuwse bedrijven gemotiveerd ook hierin te investeren.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Bij het Delta Climate Center is een lectoraat gestart dat via cultuur en kunst de grote transitie behandelt. Diverse thema's worden belicht om op een andere manier naar de grote maatschappelijke opgaven te kijken, zoals de energietransitie en klimaat en water. Ook op de opgestarte culture Broedplaats in Terneuzen: Nesse, worden maatschappelijke transitie thema's behandeld.

Een Zeeuws Erfgoed Expertteam is ingesteld om de transitie van erfgoed te bevorderen

Zeeland kent veel monumentale gebouwen zoals kerken, landhuizen en fabriekspanden. De beheerkosten van deze panden zijn vaak hoog, waardoor steeds meer monumentale panden leegstaan. De beste manier om het behoud van een gebouw te garanderen, is om te zorgen dat het in gebruik blijft. Om dit te realiseren moet soms een pand een nieuwe, innovatieve functie krijgen. Het Zeeuws Erfgoed Expertteam kan hiervoor ingezet worden. We beginnen met een proefproject op het gebied van agrarisch erfgoed.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 zijn vijf casussen behandeld door het Zeeuws Erfgoed Expertteam, waarbij eigenaren ondersteuning hebben gekregen bij complexe erfgoedvraagstukken. De betrokken eigenaren waren zeer positief over deze inzet en gaven aan de ondersteuning als waardevol en helpend te ervaren. Uit de evaluatie is echter gebleken dat de organisatie en regie op de behandeling van de casussen

verbetering behoeft. Om de effectiviteit en continuïteit van deze ondersteuning te versterken, is besloten om de regie over dit onderdeel per 2026 onder te brengen bij Erfgoed Zeeland.

Doelstelling

Jeugd en Jongeren

Het vergroten van de waardering, productie en deelname van jongeren aan cultuur en erfgoed.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Door initiatieven te ondersteunen zoals de Kinderkunstweek, Zeeuws Jeugdorkest en de Jeugdtheaterschool Zeeland wordt de deelname van jongeren aan cultuur vergroot. Naast de inzet op cultuur- en erfgoededucatie.

Acties

We faciliteren een doorgaande leerlijn cultuur- en erfgoededucatie

Alle Zeeuwse kinderen en jongeren kunnen via cultuur- en erfgoed educatie in aanraking komen met het cultuur en erfgoedveld. Ze kunnen hiermee zichzelf ontwikkelen, maar ook gemotiveerd raken om in deze sector te gaan werken. De doorgaande leerlijn loopt daarom van het primair onderwijs tot en met het hoger onderwijs.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 is Cultuureducatie met Kwaliteit 4 van start gegaan waarmee gewerkt wordt naar borging van doorgaande leerlijn in PO en VO. Voor het hoger onderwijs wordt de invulling van (voorheen) HZ Cult gewijzigd met een duidelijker verbinding van de doorgaande leerlijn met het hoger onderwijs.

We zetten in op talentontwikkeling en (bij)scholing van startende en midcareer professionals in de cultuur- en erfgoed sector

Het ondersteunen van talenten in de cultuur- en erfgoedsector helpt bij het professionaliseren van de sector. Het draagt ook bij het binden van talent aan de regio en aan de persoonsontwikkeling. In 2025 onderzoeken we welke disciplines deze ondersteuning nodig hebben.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Wij geven subsidie voor Zeeuwse talentontwikkelingsprogramma's, zoals Kunstbende en Pop Akkoord voor talentontwikkeling pre-kunstvakonderwijs. Voor startende professionals starten in 2026 de residenties van AIR Zeeland, waarin muziek, theater en beeldende kunst samenwerken.

In dit kader is het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen gesubsidieerd om erfgoed specialistisch onderwijs en cursussen mogelijk te maken voor starters en jonge professionals die zich verder willen specialiseren. Hoewel dit in 2025 nog niet heeft geleid tot de start van een volledige opleiding vanwege onvoldoende aanmeldingen, zijn wel meerdere voorbereidingen

getroffen voor werving en aanmeldingen. De effecten van deze inzet liggen daarmee vooral op het niveau van voorbereiding voor start van cursussen en leerlijnen per 2026.

Doelstelling

Leefbaarheid: meedoen en gezond in Zeeland

We streven naar een samenleving waarbij iedereen kan meedoen. De zorg moet daarbij beschikbaar en bereikbaar zijn.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Vanuit de Leefbaarheidsagenda 2024-2027 hebben we diverse initiatieven kunnen ondersteunen, bijdragen aan een samenleving waar iedereen kan meedoen en aan de beschikbaar- en bereikbaarheid van de zorg. Om hier meer kader aan te geven is in 2025 gestart met het voorbereiden van een subsidieregeling voor de uitvoering van de Leefbaarheidsagenda 2024-2027.

Acties

De beschikbaar van (zorg)voorzieningen en kansengelijkheid

We ondersteunen initiatieven die de bereikbaarheid en beschikbaarheid van (zorg)voorzieningen verbeteren en bijdragen aan de leefbaarheid in onze provincie. Daarnaast zetten we ons in voor kansengelijkheid door initiatieven te steunen die de deelname van alle inwoners aan de Zeeuwse samenleving bevorderen. Dit doen we onder andere door laaggeletterdheid tegen te gaan en digitale vaardigheden bij kwetsbare groepen te stimuleren.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 zijn vanuit de Leefbaarheidsagenda 2024-2027 diverse initiatieven ondersteund, die bijdragen aan het (zorg)voorzieningsniveau en de leefbaarheid in Zeeland onder andere aan/voor de Bibloservicebus en Samen Sterk voor Ouderen.

Sociale samenhang en participatie

In samenwerking met de Zeeuwse gemeenten ondersteunen we (bewoners)initiatieven in de kernen die tot versterking van het voorzieningsniveau en de leefbaarheid leiden. We sluiten hierbij nadrukkelijk aan bij de initiatiefkracht en de betrokkenheid van de inwoners zelf.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 ondersteunden we vanuit de Leefbaarheidsagenda 2024-2027 het initiatief van de Zeeuwse vereniging van kleine kernen (ZVVK), dat zich onder meer richt op het instellen van zgn. zorgcirkels door en voor (oudere) inwoners in de kleine kleine kernen als middel tegen eenzaamheid en voor de zorg voor elkaar.

Veilige en vrije samenleving

We ondersteunen en faciliteren de activiteiten rondom de Vier Vrijheden van Franklin D. Roosevelt en 4/5 mei. Dit omvat lezingen, concerten, festivals, tentoonstellingen en schoolactiviteiten, die het verhaal vertellen over veilig- en vrijheid in de samenleving. In dat kader werken wij onder andere samen met het Anti Discriminatie Bureau Zeeland.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 zijn er - voortbouwend op het bestaande jaarprogramma en het vrijheidsnetwerk Four Freedoms door het jaar heen (FFdhjh) - met een groot aantal partners (waaronder Discriminatie.nl, UCR, HZ, ZB, gemeente Middelburg, Ketikoti Zeeland etc.) activiteiten georganiseerd in het kader van vrijheid en mensenrechten. Zoals: het Bevrijdingsfestival Zeeland, de Van Randwijklezing, vrijheidscollages op scholen, schoolprojecten voor jongeren, ceremonie ter gelegenheid van de afschaffing van de slavernij en de Jongeren Vrijheidsconferentie met 200 jongeren uit heel Europa. Doel was steeds dat inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zich steeds meer bewust zijn van de waarde van de Vier vrijheden van Roosevelt in onze samenleving maar ook stimuleren dat zij actief bijdragen aan het respect voor en de promotie van die vrijheden. Deze inzet is onlosmakelijk verbonden met de thema's in de Provinciale Leefbaarheidsagenda 2024-2027 (Meedoen in Zeeland en Gezond in Zeeland) en met de Provinciale ambitie op brede welvaart.

Gezond leven – sport verenigt Zeeland

Het Zeeuws Sportakkoord kent themalijnen, per thema zijn er nadere doelstellingen en acties.

Een selectie van de acties voor 2025.

Thema Duurzaamheid:

- 10 verduurzamingstrajecten uitvoeren.
- De duurzaamheidsatlas voor minimaal 30 Zeeuwse sportaccommodaties vullen.

Thema Vitale aanbieders en sociaal veilige sport:

- Starten van 10 nieuwe vitale kernen.
- Realiseren van coördinatiepunt voor clubondersteuning in samenwerking met gemeenten en sportbonden.

Thema Vaardig in Bewegen:

- Start van de duale opleiding beweegspecialist op niveau 6.

Thema Maatschappelijke (Top)sportevenementen:

- Organisatie van het Zeeuws Topsportgala.

Thema Inclusie:

- 3.000 kinderen gebruik laten maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur.
- 1.000 volwassenen gebruik laten maken van het Volwassenenfonds Sport en Cultuur.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Thema Duurzaamheid:

- 10 verduurzamingstrajecten uitvoeren > gerealiseerd
- De duurzaamheidsatlas voor minimaal 30 Zeeuwse sportaccommodaties vullen > niet gerealiseerd, vrijwilligers haken af, veel wisselingen in besturen.

Thema Vitale aanbieders en sociaal veilige sport:

- Starten van 10 nieuwe vitale kernen > gerealiseerd sowieso in de gemeente Veere en Sluis (24 kernen in totaal een 0-meting uitgevoerd en het vervolgaanbod richt zich op door gemeente gekozen kernen)
- Realiseren van coördinatiepunt voor clubondersteuning in samenwerking met gemeenten en sportbonden > Gerealiseerd, overeenkomsten met alle 13 gemeenten en een 3 tal bonden getekend voor meerdere jaren, aanbod services bij/voor clubs stijgt snel

Thema Vaardig in Bewegen:

- Start van de duale opleiding beweegspecialist op niveau 6. Gestart in september 2025 bij Fontys in Tilburg met 2 klassen.

Thema Maatschappelijke (Top)sportevenementen:

- Organisatie van het Zeeuws Topsportgala. Gerealiseerd > heeft plaatsgevonden op 17 februari 2025.

Thema Inclusie:

- 3.000 kinderen gebruik laten maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur > Nagenoeg gerealiseerd, 2855 was het resultaat 31 december 2025, een stijging van 11% tov 2024
- 1.000 volwassenen gebruik laten maken van het Volwassenenfonds Sport en Cultuur > Gerealiseerd, inmiddels zijn we bij de 2500^e aanvraag.

Versterken gezondheidszorg en infrastructuur

We zetten ons in voor het behoud en versterken van de zorgvoorzieningen in Zeeland. Dit doen we onder andere door samenwerking met de Zeeuwse Zorg Coalitie (ZZC), faciliteren van innovaties in de zorg en ondersteunen van initiatieven. De moeten bijdragen aan het oplossen of verminderen van het personeelstekort in de zorg, zoals onder andere het tekort aan huis- en tandartsen.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Met Zeeuwse zorg- en gezondheidsveld, verzekeraar, rijk, gemeenten en betrokken organisaties wordt gewerkt aan een netwerksamenwerkingsstructuur waarbinnen de Provincie zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau een duidelijke rol speelt en toegevoegde waarde heeft en aansluit op de visie en ambities van Zeeland 2050. De lobby rondom tandartsen en huisartsen is in gang gezet.

Bevorderen positieve gezondheid

We ondersteunen activiteiten die bijdragen aan:

- een gezonde levensstijl en bewegen
- (zelfmoord)preventie
- bestrijden van eenzaamheid onder ouderen én jongeren
- sociale weerbaarheid.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 zijn initiatieven ondersteund onder meer rondom pesten en rouwverwerking, hebben we de voorbereiding opgestart van een symposium mentale gezondheid van jongeren in 2026 en zijn we in gesprek over ondersteuning van projecten met betrekking tot mantelzorg en communicatie richting burgers over de transitie zorg - gezondheid.

Doelstelling

Makersklimaat en kennisontwikkeling

Het mogelijk maken van meer producties in en over Zeeland inclusief kennisontwikkeling.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Zie de toelichting bij de acties.

Acties

We faciliteren (wetenschappelijk) onderzoek naar Zeeuwse thema's

Provincie Zeeland heeft een rijk verleden, maar verhaal hiervan is nog niet compleet. Door verschillende soorten onderzoek te ondersteunen, zoals archeologisch onderzoek, literatuurstudies of collectieonderzoek, kunnen de ontbrekende delen worden opgevuld.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Er is een subsidie toegekend aan de gemeente Goes om de toepasbaarheid van archeologische bodemscans in stadse omgeving te testen. In het kader van de integrale kostensubsidie aan Erfgoed Zeeland zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd en/of afgerond, waaronder Grijpskerke Kievitshoeksweg (IJzertijd offerkuil), Nieuwlande (Verdronken dorp) en verschillende dijkonderzoeken. Er is een separate subsidie toegekend aan Erfgoed Zeeland voor het verwerken van vondstmeldingen.

We ondersteunen producties in alle cultuur- en erfgoed disciplines.

Provincie Zeeland wil het beroepsklimaat en culturele productie in Zeeland ondersteunen. Dit kan gaan om het ontwikkelen van nieuwe concepten, het maken van nieuwe (kunst)werken, het ontwikkelen van tentoonstellingen, of het uitvoeren van archeologisch en historisch onderzoek. Het

gaat ook om produceren van kennis over Zeeuwse thema's. Stimulering van het productie- en makersklimaat vergroot de verbeelding en het bewustzijn van de Zeeuwse identiteit. Dit doen we onder andere door het openen van een makersregeling en een innovatiefonds (via Regio Deal 4).

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Voor wat betreft cultuur, is via de NSPD-regeling (innovatiefonds van Regiodeal NSPD) en ook de toekenningen in de meerjarenregeling kunsten en festivals bijgedragen aan het beroepsklimaat en culturele producties in Zeeland. De ondersteuning voor een periode van 3 jaar vanuit de subsidieregeling 'Meerjarige ondersteuning kunsten en festivals 2026-2028' zorgt voor een langdurige investering in de ontwikkeling van het Zeeuwse makerslandschap op alle vlakken: van de ontwikkeling van de Zeeuwse cultuurprofessional die resulteren in een breed scala aan muziek- en theatervoorstellingen, literatuurinitiatieven en filmfestivals die op hun beurt een breed publiek trekken.

Voor wat betreft archeologie is in 2025 is een subsidie toegekend waarmee de vondsten in het Zeeuws Archeologisch Depot uit de Romeinse tijd aan het brede publiek worden getoond door middel van een stripverhaal in de reeks Romeinen in Nederland.

Doelstelling

Participatie en Publieksverbreding

Het behouden, toegankelijk maken en benutten van cultuur en erfgoed voor iedereen.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

Subsidies zijn verleend aan verschillende cultuur- en erfgoedorganisaties. Zo is er bijvoorbeeld een publieksopgraving uitgevoerd bij Nieuwerkerk (Stolpweg). Bij cultuursubsidies is gevraagd naar de toepassing van de culturele codes, waaronder de code Diversiteit en Inclusie.

Acties

We investeren in samenwerkingsverbanden binnen de cultuur- en erfgoedsector om daarmee de vrijwilligersparticipatie te vergroten

Vrijwilligers vormen de ruggengraat van veel cultuur- en erfgoedorganisaties in Provincie Zeeland. Vrijwilligers leveren een belangrijke bijdrage aan de continuïteit en het functioneren van de organisaties in Zeeland. Zij zorgen ervoor dat cultuur- en erfgoed beschikbaar en beleefbaar blijven voor het publiek. Zeeuwse organisaties hebben veel vrijwilligers waarmee ervaring en expertise worden gedeeld. Het herijken van de ondersteuning vraagt om het meenemen van de behoeften vanuit de vrijwilligers(organisaties) met betrekking tot deskundigheidsbevordering op het gebied van marketing en fondsenwerving.

Provincie Zeeland en Zeeuwse gemeenten bekijken samen, in het kader van het akkoord cultuur en erfgoed, welke (aanvullende) ondersteuning geboden kan worden om vrijwilligerswerk in de sector aantrekkelijker te maken, zodat we de huidige vrijwilligers langer behouden en meer vrijwilligers mee gaan doen.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 heeft de Provincie Zeeland het erfgoedveld breed bevraagd om de ondersteuning van erfgoedvrijwilligers te herijken. Vrijwilligers zijn van groot belang voor de continuïteit en beleefbaarheid van cultuur en erfgoed in Zeeland. De uitkomsten van deze verkenning zijn gebruikt voor het opstellen van een conceptregeling voor erfgoedvrijwilligersorganisaties, die in 2026 van kracht wordt. Met deze regeling krijgen potentiële aanvragers duidelijkheid over de subsidiekaders; effecten op behoud en groei van vrijwilligers worden na invoering verwacht.

Daarnaast is in het convenant tussen gemeenten en Provincie het thema vrijwilligers opgenomen. De subsidies die verstrekt worden via de zogenaamde regio arrangementen worden veelal uitgekeerd aan vrijwilligersorganisaties.

We brengen de behoefte in kaart met betrekking tot erfgoed in relatie tot herdenken en vieren en agenderen deze

Door in te zetten op herdenken en vieren, bevordert de Provincie Zeeland de aandacht voor de geschiedenis van slavernij en de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast wordt via de Four Freedoms door het jaar heen aandacht gevraagd voor het herdenken en vieren van vrijheid.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

De verbinding tussen erfgoed en herdenken en vieren in Nederland betreft een mix van materieel (monumenten) en immaterieel erfgoed (rituelen). Voor het (aanvullende) erfgoedbeleid zijn nationaal verkenningen uitgevoerd naar de waarde van dit erfgoed voor herdenken en vieren en naar erfgoedonderwerpen die tot nu toe onderbelicht zijn gebleven.

Erfgoed helpt geschiedenis tastbaar en 'levend' te maken en historische gebeurtenissen in verband te brengen met de actualiteit wereldwijd. Het helpt de geschiedenis beter te begrijpen en zorgt ook voor verbinding tussen mensen. De Nederlandse samenleving vindt het belangrijk dat bepaalde gebeurtenissen verteld blijven worden, of verteld gáán worden. Dat zien we ook in Zeeland.

In lijn met de uitkomsten van nationaal onderzoek en het draagvlak bij bestuurders en behoeften en de belangstelling in de algemene (Zeeuwse) bevolking heeft de Provincie, in samenwerking met een groot aantal samenwerkingspartners waaronder Erfgoed Zeeland, in 2025 (extra) ingezet op herdenken en vieren en het bevorderen van de aandacht voor de geschiedenis van het slavernijverleden van Zeeland en de geschiedenis en de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog (80 jaar bevrijding Zeeland/West-Europa, Holocaust, Indische/Molukse geschiedenis etc.). Ook is via het jaarprogramma 'Four Freedoms door het jaar heen' aandacht gevraagd voor de waarde en het belang van vier universele vrijheden en het vieren van vrijheid.

Voorbeelden van activiteiten

- Organisatie Holocaustherdenking 2025.
- Start pilot Holocausteducatie.
- Herdenkingen en kransleggingen 4 en 5 mei en in het kader van 80 jaar vrijheid.
- Ondersteuning Nationale Bunkerdag 2025.
- Start realisatie Kenniscentrum Slavernijverleden in Zeeland.
- Jongeren Vrijheidsconferentie.
- Realisatie en opening Roosevelt Four Freedoms Foyer.
- Organisatie Ketikoti viering.

- Jaarprogramma Four Freedoms door het jaar heen: Bevrijdingsfestival Zeeland, Van Randwijklezing, Vrijheidscollages voor lager en middelbaar onderwijs etc.

Er wordt een regeling voor Faro-initiatieven opengesteld

Landelijk is steeds meer aandacht voor immaterieel erfgoed. Dit komt mede door het Verdrag van Faro en de ontwikkelingen op het gebied van erfgoedparticipatie. We hebben oog voor het unieke en rijke immaterieel erfgoed van Zeeland, in lijn van de Canon van Zeeland en de Zeeuwse erfgoedlijnen. We blijven het immateriële erfgoed van Zeeland verbinden aan het materieel erfgoed (bijvoorbeeld een restauratieopgave met ambachten). Om de cultuur- en erfgoedparticipatie te vergroten wordt hiervoor een regeling opengesteld.

Het Verdrag van Faro stelt dat erfgoed meer dan nu een functie kan hebben voor de samenleving. Niet alleen de historische plek zelf, het voorwerp, de traditie, het is belangrijk, maar vooral ook de verschillende betekenissen en het gebruik ervan. Erfgoed is bovendien een bron voor ruimtelijke, sociale, economische en democratische ontwikkeling als alle belanghebbenden daar een betrokkenheid bij hebben. De cruciale elementen zijn samen te vatten in drie punten:

- Erfgoed als kwaliteit van een samenleving (erfgoed als sociale waarde).
- Erfgoed is een mensenrecht; iedereen en elke gemeenschap heeft recht op betrokkenheid bij erfgoed.
- Democratisering van erfgoed.

Kwaliteitsindicator en toelichting



Kwaliteit (toelichting)

In 2025 is, in lijn met landelijke ontwikkelingen en het Verdrag van Faro, extra aandacht besteed aan het immaterieel erfgoed van Zeeland en de rol daarvan in erfgoedparticipatie. Hierbij is ingezet op het verbinden van immaterieel en materieel erfgoed, bijvoorbeeld door projecten, evenementen en bijeenkomsten. Deze inzet wordt niet uitgewerkt in een aparte regeling, maar landt binnen de in voorbereiding zijnde vrijwilligersregeling, waarmee cultuur- en erfgoedparticipatie wordt versterkt. Hoewel het Verdrag van Faro nog niet is geratificeerd en er geen afzonderlijk provinciaal beleid is vastgesteld, wordt wel nadrukkelijk aangesloten bij de uitgangspunten van erfgoed als maatschappelijke waarde en brede betrokkenheid van inwoners en gemeenschappen.

Trendindicatoren

Omschrijving (toelichting)

Trendindicatoren	Stand 2023	Stand 2024	Stand 2025
Aantal bezoekers Zeeuwse musea	630.683	-	603.570
Aantal toekenningen voor restauratie rijksmonumenten	6	14	15

Aantal leerlingen cultuureducatie VO-MBO-HBO	n.n.b.	n.n.b	n.n.bb
Aantal deelnemers Talentontwikkelingstrajecten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Aantal toekenningen voor onderzoeksvragen en producties over Zeeland	n.v.t.	n.v.t.	5
Aantal deelnemers restauratie opleidingsproject en restauratie cursusaanbod	30	40	50

Doelindicatoren

Omschrijving (toelichting)

Doel	Indicator	Stand 2023	Stand 2024	Stand 2025	Einddoel
Basis voor cultuur en erfgoed	Aantal banen in de Zeeuwse creatieve sector (totaal)	1.740 (2022)	1.740	1.740	1.850
	Aantal banen in de subsector Kunsten en erfgoed	810 (2022)	810	810	900
Participatie en publieksverbreding	Gemiddeld rapportcijfer voor Zeeuws cultuur- en erfgoed aanbod	niet bekend	6,8	6,8	8,0
Jeugd en jongeren	Gemiddeld rapportcijfer zichtbaarheid van cultuur- en erfgoed aanbod door jongeren	niet bekend	6,1	6,1	7,5
Makersklimaat en kennisontwikkeling	Aantal bezoeken aan voorstellingen voor professionele podiumkunsten per capita	0,3 bezoeken per inwoner	n.n.b.	0,3	1,0 bezoeken per inwoner
Innovatie en transitie	Aantal behandelde casussen bij het Erfgoed Transitieteam	0	0	4	10
Leefbaarheid: meedoen en gezond in Zeeland	Percentage (2022 : 41,2%) van de bevolking van 15 jaar en ouder dat georganiseerd vrijwilligerswerk verricht in Zeeland (bron; CBS)	49,5%	49,5%	Nog niet bekend	50%

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Rekening 2025	Restant
Lasten				
060105 Basis voor Cultuur en Erfgoed	19.868	18.934	18.366	568
060106 Participatie en Publieksverbreding	1.681	3.202	2.955	248
060107 Jeugd en Jongeren	1.477	2.090	2.058	32
060108 Makersklimaat	1.665	1.688	1.679	9
060109 Innovatie en Transitie	1.263	1.880	1.580	300
060110 Leefbaarheid – Meedoen en Gezond in Zeeland	2.605	3.424	3.166	258
069999 Ambtelijke inzet	1.282	1.816	1.816	0
Totaal Lasten	29.841	33.034	31.619	1.414
Baten				
060105 Basis voor Cultuur en Erfgoed	723	479	478	1
060106 Participatie en Publieksverbreding	0	113	113	0
060107 Jeugd en Jongeren	0	193	193	0
060109 Innovatie en Transitie	1.263	1.467	1.396	72
060110 Leefbaarheid – Meedoen en Gezond in Zeeland	403	660	660	0
069999 Ambtelijke inzet	0	0	0	0
Totaal Baten	2.389	2.912	2.839	73
Totaal gerealiseerde baten en lasten	-27.452	-30.122	-28.780	-1.341
Onttrekkingen				
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	-300	-5.629	-5.629	0
Toevoegingen				
980699 Bestemmingsreserves-Pr.6	75	4.549	4.549	0
Totaal gerealiseerde reserves	225	1.080	1.080	0
Totaal gerealiseerd	-27.227	-29.042	-27.701	-1.341